

2. Федотова Т.В. Психологічні особливості оцінки креативними особистостями соціально-психологічного клімату. *Психологічні перспективи*. 2014. Вип. 23. С. 298-308.

6. Ходаківський Є. І. Психологія управління: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 608 с.

Ірина СТЕМКОВСЬКА,
старший викладач кафедри обліку і аудиту
Христина ЮСЬКІВ,
студентка групи Мн-11Б
Відокремлений підрозділ Національного університету
біоресурсів і природокористування України
«Бережанський агротехнічний інститут»,
Україна

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ЇХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК

Для забезпечення ефективного керівництва підприємствами важливу роль відіграє правильне розуміння та застосування основних функцій управління. При виконанні тієї чи іншої роботи необхідно заздалегідь визначити, що потрібно в підсумку одержати, як організувати справу, мотивувати і проконтролювати його виконання. Це і є функції менеджменту.

Актуальність дослідження функцій менеджменту обумовлено багатоманітністю та неоднозначністю підходів вчених до трактування їх сутності та взаємодії.

Питання щодо визначення та класифікації функції менеджменту є актуальною для провідних економістів, вчених та управлінців-практиків. Серед вітчизняних та зарубіжних науковців, роботи яких дозволяють виявити теоретичні і практичні засади менеджменту та його основні функції слід виділити: Б. Андрушків, О. Кузьмін, Н. Гришина, М. Вачевський, М. Єрмошенко, О. Стороженко, М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури, Р. Пушкар, Н. Тарнавская, В. Немцов, В. Крижко та інші.

У більшості вітчизняних і зарубіжних джерел кількість таких функцій різна. Звичайно їх називають у кількості 4-6 найменувань. Зокрема, М. Мескон,

М. Альберт, Ф. Хедоурі виділяють чотири основні функції [8, с. 31]: планування, організація, мотивація і контроль.

Рідше зустрічаються і такі функції, як координація і регулювання. У деяких авторів можна зустріти навіть таку функцію управління, як маркетинг – вид діяльності підприємства.

Завадський Й. С. у своїх дослідженнях пояснює сутність функції менеджменту та розрізняє серед них загально-організаційні (наприклад, виконання функцій керівниками організацій), спеціалізовані (здійснення завдань різними спеціалістами), обслуговуючі (що стосується обліку та звітності). Він визнає класифікацію функцій з позиції суб'єкта менеджменту найпоширенішою [6, с. 52], тоді як Бойко Л. М. у своїх дослідженнях вказує на розповсюджену класифікацію з організаційно-технічного погляду [2, с. 18], за якою виділяються загальні та специфічні функції управління. Загальні функції виділяються відповідно до етапів управління як процесу, тоді як специфічні – розрізняють насамперед за формою поділу процесу управління на складові частини.

Так, Завадський Й. С. виділяє наступні функції менеджменту: планування, організація, координація, регулювання, мотивація, контроль [6]. В свою чергу, Р. Гріфін виділяє такі функції менеджменту: планування, організація діяльності, лідерство, контролювання [4], а С. Роббінс виокремлює: планування, організація, керівництво, контроль [9].

Чорний Г. М. класифікує функції менеджменту наступним чином: облік, аналіз, визначення цілей, планування, організація, керівництво, контроль [10]. Савчук В. К. класифікує функції менеджменту на наступні: планування, організація, мотивація і контроль, а координацію і регулювання не виділяє як самостійні функції і вони виступають складовими чотирьох основних функцій [10].

В свою чергу, Іванюта С. М. пропонує виділити шість основних функцій менеджменту: планування, організація, мотивація, облік, аналіз і контроль [7, с. 90].

Іншої думки притримується Василенко В. О., який виділяє десять функцій менеджменту: аналіз, прогнозування, планування, організація, мотивація, управління, облік, контроль, регулювання, координація [3, с. 164].

Аналіз, на думку Василенка В. О. [3, с. 165], – найважливіша функція менеджменту. Він складається з всебічного дослідження економічних процесів, що відбувалися на підприємстві в минулому, умов зовнішнього середовища сьогодні і встановлює тенденції розвитку фірми, погрози і можливості, а також проблеми, що підлягають вирішенню. Тільки після всеохоплюючого аналізу можна прийняти кваліфіковане рішення, а значить і план дій, організувати відповідні дії, мотивуючи співробітників, контролюючи, регулюючи, координуючи їхні дії. Отже, аналіз передує виробленню рішення і є основою для прогнозування і планування.

На нашу думку, функцію аналізу, яку виділяють ряд вчених, як самостійну, слід віднести як складову (допоміжну) чотирьох основних функцій, оскільки вони всі передбачають попередній аналіз ситуацій.

Планування як основну функцію управління називають та визнають Завадський Й. С., Бурмака М. М., Бурмака Т. М., Мескон М. Х., М. Альберт, Ф. Хедоури. Функцію лідерства (керівництва) виділяє у своїх дослідженнях Річард Дафт, пояснюючи її як використання впливу для мотивації працівників [5, с. 18]. Дослідники Бєсєдін М. О. та Нагаєв В. М. вважають, що функція контролю дозволяє виявляти проблеми ще до того моменту, як вони перетворюються на кризові явища [1].

Отже, за ознакою місця у менеджменті можна виділити основні (загальні) функції, тобто ті, які беруть участь у будь-яких управлінських процесах, і часткові (спеціальні), за допомогою яких здійснюються певні управлінські процеси.

Необхідно відзначити, що всі розглянуті функції менеджменту найтіснішим чином взаємозалежні і є обов'язковим компонентом системи управління на будь-якому підприємстві. Виключення хоча б однієї функції робить підприємство вразливим з боку постійно виникаючих загроз і небезпек.

На невеликих фірмах, наприклад, одна особа може виконувати кілька функцій менеджменту, на інших, навпаки, кілька осіб чи цілий структурний підрозділ виконують одну-єдину функцію. Усе залежить від потужності підприємства і умов його функціонування, але кожна функція менеджменту обов'язково повинна бути задіяна.

Досліджуючи та систематизуючи наукові розробки вчених та практиків, вважаємо за доцільне до основних функцій менеджменту віднести: планування, організацію, мотивацію, координацію і контроль.

Доцільно відмітити, що на практиці функції управління тісно взаємопов'язані, вони не можуть існувати окремо одна від одної, поступово і злагоджено переходять одна в одну, що дозволяє чітко визначити та встановити конкретні завдання управлінської та господарської діяльності підприємства. Їх взаємодія забезпечує успішне функціонування підприємства у ринкових умовах, незважаючи на зовнішні чи внутрішні чинники впливу.

Список використаних джерел:

1. Бєсєдін М. О., Нагаєв В. М. Основи менеджменту: оцінно-ситуаційний підхід: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 496 с.
2. Бойко Л. М. Регулювання земельних відносин у сільському господарстві: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2011. 316 с.
3. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2003. 504 с.
4. Гріфін Р. Основи менеджменту: підручник. Львів, 2001. 624 с.
5. Дафт Р. Л. Менеджмент. СПб: Питер, 2003. 832 с.
6. Завадський Й. С. Менеджмент. Т. 1. К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. 543 с.
7. Іванюта С. М. Антикризове управління. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 288 с.
8. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: пер. с англ. М.: Дело Лтд, 1992.

9. Роббинс С., Коултер М. Менеджмент: пер. с англ. 8-е изд. М.: Вільямс, 2007. 1056 с.

10. Чорний Г. М., Ястреб М. П., Кучер О. В. Новітній підхід до змісту управлінської діяльності в агроформуваннях. *Агроінком*. 2011. №1-2. С. 93-98.

Світлана СУДОМИР,

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки і менеджменту,
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»,
Україна

МОДЕЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Модель соціально-економічної системи слід розглядати як структуру, схему роботи і принципи побудови системи, стратегічні і тактичні цілі її розвитку, оцінку ресурсів, які система має в своєму розпорядженні, механізми залучення переробки цих ресурсів, механізми взаємопов'язаної роботи блоків та елементів системи, механізми управління системою. Тому, ми погоджуємось з проф. Гудзинським О. Д., що «інноваційна модель розвитку» є самостійною і більш ширшою категорією, яка може стосуватися не лише соціально-економічних систем, а й свідчить про нову модель розвитку явища і не вказує на рух такого розвитку. На противагу «інноваційній моделі розвитку», «модель інноваційного розвитку» іманентна саме соціально-економічним системам і безпосередньо вказує на інноваційний напрям їх руху.

Модель інноваційного розвитку на думку проф. Гудзинського О.Д. повинна розглядатися як [1]:

- ✓ головний якісний напрям розвитку соціально-економічної системи на принципах системності, комплексності і упереджувальної дії;
- ✓ головна загальна інноваційна стратегія розвитку;